

Матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції

через переважну участь в їх статутному капіталі, та/або утримує більшість голосів у їх органах управління, або у інший, визначений в законодавстві спосіб здійснює контроль над дочірнім товариством.

Таким чином, можна зробити висновок, що правовий статус холдингової компанії в Україні визначений в Законі України «Про холдингові компанії в Україні», Цивільному кодексі України, Господарському кодексі України. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС є пріоритетною складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу, що в свою чергу вимагає удосконалення законодавства стосовно правового статусу холдингової компанії в Україні.

Література:

1. Господарське право [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/13340203/pravo/pravoviy_status_holdingovih_kompaniy.

2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436 (із змінами, внесеними згідно із Законами) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

3. Закон України «Про холдингові компанії в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3528-15>.

4. Лукач І.В. Правове становище холдингових компаній за законодавством України/І. В. Лукач [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.univer.km.ua/visnyk/968.pdf>.

5. Токарев К. М. Розвиток та становлення законодавства про холдингові компанії в Україні / К. М. Токарев [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/1274/2/%D0%A2%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%B2%20273-277.pdf>.

6. Шомін Михайло. Правовий статус холдингових компаній: проблеми та перспективи / Михайло Шомін [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2285>.

Сидоренко І.В.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

*студент V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФАКТОРИНГУ В УКРАЇНІ

З поступовим розвитком економічних відносин суб'єкти господарської діяльності дедалі більшу увагу звертають на нові форми зобов'язань, що застосовуються у господарській практиці, і насамперед, їх правовий конструкції [1, с. 24]. Цивільний кодекс України надав суб'єктам госпо-

дарювання широке поле діяльності, яке раніше у нашій країні не спостерігалося. Прикладом може стати факторингова діяльність, оскільки саме вона останнім часом привертає усе більше уваги фахівців та науковців. Швидкість розвитку цього інституту та суми, які обертаються у світі в рамках факторингових операцій, вражають. Тому їх прагнуть здійснювати все більше суб'єктів господарювання і в нашій країні. Проте слід зазначити, що цей інститут виник в умовах, далеких від українських, тому вбачається досить актуальним дослідити не тільки його суть, а й правове поле, де він впроваджується.

Аналіз нормативно-правової бази України в галузі факторингу виявив значну кількість суперечностей і відсутність однозначного трактування в законодавстві сутності факторингової діяльності. У зв'язку з цим користувачі таких послуг піддаються значним юридичним ризикам, пов'язаним із розкриттям конфіденційної інформації, контролем грошових потоків на рахунках та нерівністю сторін у договорах про надання факторингових послуг.

Разом з тим, факторинг надає його користувачам вагомі переваги, пов'язані із управлінням дебіторською заборгованістю та контролем грошових потоків підприємства клієнта факторингової компанії.

Відсутність чіткої системи знань про факторингову діяльність на фоні незначної кількості монографічних досліджень зумовлює необхідність дослідження особливостей інституту факторингу в Україні. Певні спроби зробити внесок у розвиток теорії і практики здійснення факторингової діяльності були здійснені Я.О. Чапічадзе, проте робота здебільшого спрямована на дослідження правової природи договору факторингу. Окремі аспекти цього інституту розроблялися в працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, серед яких: Ч.Н. Азімов, С.С. Алексеев, М.І. Брагінський, В.В. Вітрянський, Ф.І. Гавзе, О.В. Дзера, О.С. Іоффе, Ж.А. Понова, І.Ю. Красьмо, О.О. Красавчиков, Н.С. Кузнецова та інші. Істотний внесок також зробили представники економічної наукової школи, зокрема: Н.М. Внукова, Є.Ф. Жуков, О.Г. Івасенко. Комплексного ж дослідження факторингової діяльності й досі немає. Крім того, потрібно зазначити, що більшість наукових робіт відбивають економічну природу факторингу, а не юридичну. Важливим є також те, що інститут факторингу в Україні не розроблено достатньою мірою через неоднозначність розуміння самої суті факторингу та відсутності єдиної законодавчої бази щодо регулювання факторингових операцій, які здійснюють українські банки та факторингові компанії.

В Україні факторинг застосовується з 1992 року. Практика свідчить, що факторинг у вітчизняній господарській діяльності з'явився небезпідставно. Для цього існували об'єктивні передумови погіршення стану розрахунків, зниження платоспроможності та зростання боргів суб'єктів господарювання [4, с.243-244].

Відповідно до п. 11 ч. 1 ст. 4 ЗУ «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг» [8], факторинг є фінансовою послугою. Остання, у свою чергу, відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг» є операцією з

Матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції

фінансовими активами, що здійснюється в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів.

З прийняттям Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України Розпорядження «Про віднесення операцій з фінансовими активами до фінансових послуг» від 03.04.2009 р. № 231 факторинговою послугою вважають фінансову послугу, яка включає сукупність операції з фінансовими активами:

— фінансування клієнтів суб'єктів господарювання, які уклали договір, з якого випливає право грошової вимоги;

— набуття відступленого права грошової вимоги, у тому числі права вимоги, яке виникне в майбутньому, до боржників суб'єктів господарювання за договором, на якому базується таке відступлення;

— отримання плати за користування грошовими коштами, наданими у розпорядження клієнта, у тому числі шляхом дисконтування суми боргу, розподілу відсотків, винагороди, якщо інший спосіб оплати не передбачено договором, на якому базується відступлення [7].

Завдяки факторингу утворюється найбільш гнучка форма задоволення тимчасових потреб підприємств у додаткових коштах, відбувається найбільш економічне та раціональне їх використання, що, у свою чергу, сприяє нормалізації умов виробництва та реалізації продукції. Підприємству створюються необхідні умови для концентрації на основній виробничій діяльності, прискорення обігу капіталу, що сприяє збільшенню його прибутковості. Підприємство, завдяки факторингу може планувати надходження коштів і погашення власної заборгованості [5, с. 148-149].

Головною метою здійснення факторингових операцій є своєчасне інкасування боргів для скорочення витрат внаслідок затримки платежів та попередження сумнівних заборгованостей.

Об'єктом факторингових операцій є право вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі.

Юридичним предметом договору факторингу є дії сторін надання фінансування під відступлення грошової вимоги [3, с. 888]. В.В. Луць справедливо відзначає, що факторинг є універсальною системою фінансового обслуговування клієнтів [6, с. 241].

На відміну від банківського кредитування, що допускає за певних умов кредитування неліквідних підприємств, які лише починають створювати та розвивати власну підприємницьку, зокрема виробничу діяльність, причиною зацікавленості факторингової компанії підприємством є виключно висока ліквідність господарсько-підприємницької діяльності [2, с. 73].

Як зазначає Я.О. Чапічадзе, в договорах факторингу деякі фактори не гарантують захист та збереження отриманої конфіденційної інформації або інформації, що є комерційною таємницею. Майже в усіх договорах факторингу є умови й розділи, що регулюють питання захисту та збереження отриманої інформації, але при цьому слід звертати увагу саме на умови Фак-

тора щодо захисту та збереження інформації, що складає комерційну таємницю та конфіденційну інформацію. В деяких випадках Фактор прямо або завуальовано зберігає за собою право на розповсюдження конфіденційної інформації або комерційної таємниці Клієнта, при цьому інколи зустрічаються парадокси, коли один пункт договору суперечить іншому пункту або в цілому розділу договору. Така суперечливість умов договору, в залежності від конкретних обставин, може бути корисною та вигідною саме Фактору, який може уникнути відповідальності за розголошення конфіденційної інформації та інформації, що складає комерційну таємницю Клієнта. Все це деякі недоброзичливі фактори здійснюють лише з однією метою забезпечення власних фінансових інтересів [2, с. 145].

Іншою важливою умовою укладання з Клієнтом договору факторингу є наявність у суб'єкта господарювання, суб'єкта підприємницької діяльності фактично укладених договорів купівлі-продажу, поставки, підяду тощо, за якими суб'єкт здійснює власну господарсько-підприємницьку діяльність, наприклад, реалізує продукцію, надає послуги, займається виробництвом тощо.

Таким чином, аналіз нормативно-правової бази України в галузі факторингу виявив значну кількість суперечностей і відсутність однозначного трактування в законодавстві сутності факторингової діяльності та суб'єктного складу таких операцій. У зв'язку з цим користувачі досліджуваних послуг піддаються значним юридичним ризикам, пов'язаним із розкриттям конфіденційної інформації, контролем грошових потоків по рахунках та нерівністю сторін у договорах про надання факторингових послуг.

Література:

1. Беліков О. Факторингові операції / О. Беліков // Юридичний журнал. 2010. № 3. С. 24-27.
2. Гриценко В.В. Факторинг як ефективний інструмент підтримки бізнесу / В.В.Гриценко [Електрон.ресурс]. Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdnuet/econ/Gricenko.pdf.
3. Савран О. Факторинг як засіб фінансування капіталу / О. Савран // Юридичний журнал. 2007. - № 5. С. 101-102.
4. Левченко Н.М. Факторинг як інструмент ефективного управління дебіторською заборгованістю / Н.М. Левченко, Г.В. Кравченко // Економічний простір. 2009. - № 23/2. С. 242-251.
5. Факторинг на ринку фінансових послуг : монографія / О. І. Пальчук; НАН України, Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. К., 2011. 345 с.
6. Конвенція УНІДРУА про міжнародний факторинг від 28.05.1988 р. // Офіційний вісник України. 2007. № 84. С. 3127.
7. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р., (у редакції від 16.10.2011 р.) // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 5. - С. 30-37.
8. Попов Ю. Факторинг: законодавство України та світовий досвід / Ю. Попов // Правовий тиждень. 2008. № 3(76). С. 9-10.